

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
«16» травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри організації підприємництва
та біржової діяльності
Протокол №13 від 14 травня 2024 р.

Завідувач кафедри
Микола ІЛЬЧУК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Валентина ЯВОРСЬКА

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ АГРОБІЗНЕСУ**

Галузь знань: Управління та адміністрування

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: економічний

Розробники: д.е.н., професор Ільчук М.М., к.е.н., доцент
Томашевська О.А.

КИЇВ-2024

Опис навчальної практики з Організації агробізнесу

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітній ступінь	Бакалавр
Характеристика навчальної практики	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	60
Кількість кредитів ECTS	2
Рік навчання	3
Семестр	6
Форма контролю	Залік
Кількість тижнів	2

Вступ

Навчальна практика (практика з отримання первинних професійних умінь і навичок) є важливою складовою підготовки фахівців зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» і покликана на сприяння оволодіння студентами сучасними методами, формами організації праці в галузі їх майбутньої професійної діяльності, формування у них, на базі одержаних у закладі вищої освіти знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, формування усвідомлення потреби у систематичному оновленні своїх знань та творчому їх застосуванню в практичній діяльності.

Нормативним підґрунтям навчальної практики є: Закон України «Про вищу освіту»; Стандарт вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; Наказ Міністерства освіти і науки України «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів в Україні»; Освітньо-професійна програма і навчальний план зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»; Положення НУБіП України (зокрема Положення «Про практичну підготовку студентів НУБіП України»), Закон України «Про охорону праці», Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, Наказ НУБіП України «Про організацію роботи з охорони праці та призначення відповідальних осіб», Інструкції з охорони праці, тощо.

Метою навчальної практики є закріплення і поглиблення отриманих теоретичних знань з основ агробізнесу; оволодіння необхідними навичками і вміннями за обраною спеціальністю; розширення уявлень про майбутню професійну діяльність, підвищення комунікативного рівня студента тощо.

Основними завданнями проходження навчальної практики з організації агробізнесу є:

- закріплення теоретичних знань, набутих у процесі вивчення дисципліни;
- ознайомлення з практичними засадами функціонування аграрних підприємницьких структур різних форм власності;
- засвоєння методів і способів обробки інформації, зокрема з використанням спеціальних програмних продуктів, та вміння інтерпретувати результати проведених практичних досліджень;
- набуття практичних навичок у майбутній професійній діяльності.

У результаті проходження навчальної практики з організації агробізнесу студенти повинні **знати**:

- організаційні засади створення і функціонування підприємницьких структур в аграрній сфері;
- основи бізнес-планування та його програмне забезпечення;
- порядок створення власної справи та вибір форми організації агробізнесу.

На підставі отриманих знань студент повинен **вміти**:

- використовувати у практичній діяльності комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження;
- визначати економічну ефективність бізнесу та ступінь впливу основних факторів на її рівень ;
- здійснювати прогноз ринкової кон'юнктури і визначати напрями здійснення підприємницької діяльності, форми найбільш раціональної організації бізнесу тощо.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК11. Здатність до організації підприємницької та торговельної діяльності в аграрній сфері за умов використання інноваційних підходів, кооперації та міжнародної інтеграції агробізнесу.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних, біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 22. Вміти здійснювати організацію підприємницької, торговельної діяльності у сфері агробізнесу.

База практики. Навчальна практика з організації агробізнесу для студентів ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» ОС «Бакалавр» проводиться в НУБІП України на кафедрі організації

підприємництва та біржової діяльності Економічного факультету на базі навчально-наукової лабораторії «Бізнес-планування підприємницької діяльності».

Організація проведення навчальної практики

Навчальна практика з організації агробізнесу проводиться після вивчення дисципліни «Організація агробізнесу» на 3-му курсі в 6-му семестрі й регламентується такими положеннями: Про організацію освітнього процесу в НУБіП України від 26.04.2023р.; Положення про практичну підготовку студентів НУБіП України від 05.11. 2021 р.; Порядок проведення лабораторних та практичних занять у навчальних (навчально-науково-виробничих) лабораторіях НУБіП України від 26.02.2020 р.

Згідно з навчальним планом для ОС «Бакалавр» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» навчальна практика з організації агробізнесу триває 2 тижні та (80 годин).

Керівництво практикою здійснюється кафедрою організації підприємництва та біржової діяльності. Перед початком практики студентам проводиться інструктаж з охорони праці. Контроль за роботою студентів під час навчальної практики здійснює керівник практики.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль проходження студентами навчальної практики покладається на керівників практики, які призначаються кафедрою організації підприємництва та біржової діяльності НУБіП України. Безпосередньо організацію навчальної практики та контроль за її проведенням здійснюють завідувач та науково-педагогічні працівники кафедри.

Організаційні заходи науково-педагогічних працівників (далі- НПП) кафедри, що відповідають за проведення навчальних практик студентів:

НПП кафедри зобов'язані:

- знати та дотримуватись вимог «Положення про практичну підготовку студентів НУБіП України»;

- розробляти та вдосконалювати програми практики, навчально-методичне забезпечення та звітні документи;

- здійснювати організаційні заходи перед початком навчальної практики, а саме:

- інструктаж про порядок проходження практики та охорону праці;

- надання студентам-практикантам необхідних документів (програми, індивідуальних завдань, методичних вказівок тощо);

- ознайомлення студентів із системою звітності за результати практики;

- проведення зі студентами попереднього обговорення змісту та результатів практики тощо;

- здійснювати контроль за проходженням практики студентами на базі практики;

- надавати завідувачу кафедри письмовий звіт про проходження практики із зауваженнями та пропозиціями щодо її поліпшення.

- своєчасно подати звіт про проходження практики студентів на кафедру.

НПП кафедри мають право:

- здійснювати контроль щодо забезпечення належних умов навчання студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;

- вимагати від студентів дотримання правил внутрішнього розпорядку й техніки безпеки та вживати заходів у разі їх порушення;

- перевіряти рівень підготовленості студента до виконання конкретних завдань під час проходження практики;

- вести та/або організувати ведення табеля проведення практики;

- проводити підсумкову атестацію у складі комісії за результатами практики студентів.

Зміст практики

Під час проходження практики студенти повинні виконати індивідуальне завдання, яке передбачає розробку бізнес-плану. Індивідуальні завдання видаються керівником практики перед її початком.

Після завершення практики студент повинен подати бізнес-план на кафедру організації підприємництва та біржової діяльності, своєчасно скласти залік з практики у вигляді презентації бізнес-плану, під час якого перевіряється рівень набутих знань і вмінь.

Таблиця 1

Орієнтовний тематичний план

№	Зміст і види роботи	Кількість годин		
		Всього	з них	
			аудиторні	самостійна робота
1	Проходження інструктажів з техніки безпеки та охорони праці. Ознайомлення з вимогами до проходження навчальної практики. Дослідження поточної ситуації та тенденцій розвитку галузі, у якій функціонує підприємство, для продукту якого розроблятиметься бізнес-план.	8	6	2
2	Дослідження кон'юнктури ринку товару та факторів її формування.	8	6	2

3	Розробка комплексу маркетингу (товар, ціна, місце, товаропросування)	8	6	2
4	Побудова виробничого плану (характеристика основних виробничих операцій; обладнання; сировина та матеріали; приміщення (виробничі й невикористані)).	8	6	2
5	Розробка організаційного плану (форма організації бізнесу; потреба в персоналі; власники бізнесу, менеджери; організаційна структура управління; кадрова політика тощо).	8	6	2
6	Оцінка можливих ризиків; розробка механізму способів реагування на загрози.	5	4	1
7	Розробка фінансового плану (прибутки та збитки; плановий баланс; фінансові показники)	5	4	1
8	Оформлення бізнес-плану. Презентація бізнес-плану.	10	6	4
		60	44	16

Методичні рекомендації

Після закінчення навчальної практики студент оформлює бізнес-план і здає його керівнику практики. Вимоги до оформлення бізнес-плану подано у методичних вказівках до проходження практики.

Бізнес-план умовно розподіляється на три частини:

- резюме;
- основний текст, який містить більшість стандартних розділів;
- фінансовий план.

Обсяг і структура бізнес-плану обумовлюються специфікою обраного виду підприємницької діяльності, потенційною ємністю ринку, конкурентним середовищем, перспективами розвитку бізнесу тощо.

Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення практики студентів

Навчально-наукова лабораторія «Бізнес-планування підприємницької діяльності» оснащена сучасною комп'ютерною технікою та мультимедійним обладнанням. Методичні вказівки до проходження початкової практики розміщені на платформі Elearn за посиланням: https://elearn.nubip.edu.ua/pluginfile.php/723293/mod_resource/content/3/metod.vkaz_.navch.prak_.z.organizaciyi.agrobiznesu.pdf

Вимоги до написання звіту

Після закінчення навчальної практики студент оформлює бізнес-план і здає його керівнику практики. Вимоги до оформлення бізнес-плану подано у методичних вказівках до проходження практики.

Бізнес-план умовно розподіляється на три частини:

- резюме;
- основний текст, який містить більшість стандартних розділів;
- фінансовий план.

Обсяг і структура бізнес-плану обумовлюються специфікою обраного виду підприємницької діяльності, потенційною ємністю ринку, конкурентним середовищем, перспективами розвитку бізнесу тощо.

Загалом у структурі бізнес-плану виділяють такі елементи:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст бізнес-плану.
3. Резюме.

4. Галузь, підприємство та його товари чи послуги (поточна ситуація у галузі та тенденції її розвитку; характеристика товару чи послуги підприємства, патенти, товарні знаки тощо; стратегія зростання фірми).

5. Дослідження кон'юнктури ринку (загальна характеристика ринку товару; цільовий ринок; місцезнаходження фірми; оцінка рівня впливу зовнішніх факторів).

6. Маркетинговий план (стратегія маркетингу; передбачувані обсяги реалізації).

7. Виробничий план (характеристика основних виробничих операцій; обладнання; сировина та матеріали; приміщення (виробничі й невиробничі)).

8. Організаційний план (форма організації бізнесу; потреба в персоналі; власники бізнесу, менеджери; організаційна структура управління; кадрова політика).

9. Оцінка ризиків (види можливих ризиків для бізнесу; способи реагування на загрози).

10. Фінансовий план (прибутки та збитки; плановий баланс; фінансові показники)

11. Додатки.

Роботу друкують на одній стороні аркушу білого паперу формату А4 (210×297 мм) через півтора міжрядкові інтервали з використанням стандартного шрифту MS Office Times New Roman, розміром 14 pt. Розміри берегів (полів) – ліве – 30, праве – 15, верхнє – 20, нижнє – 25 мм.

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж всього тексту і дорівнювати п'яти знакам. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту. Кожен розділ бізнес-плану має починатись з нової сторінки.

Форми та методи контролю

Процедура підведення підсумків з навчальної практики студентів регламентується «Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України». Формою звітності студента за навчальну практику є розроблений бізнес-план, підписаний і оцінений керівником практики. Атестація студентів за результатами навчальної практики проводиться комісією у складі двох науково-педагогічних працівників (у т.ч. керівником практики). Атестація студентів за результатами навчальних практик проводиться в університеті на базі практики в останній день її проведення або протягом перших десяти днів після її завершення. Оцінку за практику

вносять у екзаменаційну відомість та залікову книжку студента. Відпрацювання пропущених днів практики проводиться на базі практики у відповідності до чинних Положень НУБіП України. За результатами навчальної практики керівник готує зведений звіт і упродовж десяти днів подає на кафедру.

Результати практики обговорюються на засіданні кафедри, а її підсумки у цілому підводяться на засіданні вченої ради факультету.

Загальна оцінка підсумків роботи студента уміщує сумарне оцінювання:

- якості виконаного бізнес-плану;
- відвідування практики;
- якості презентації бізнес-плану (обґрунтованість, переконливість у доповіді та відповідях на запитання тощо).

Проходження студентами навчальної практики оцінюється за 100-бальною шкалою (зараховано або не зараховано) і враховує такі блоки:

Вид роботи	Оформлення бізнес-плану	Зміст бізнес-плану	Презентація бізнес-плану	Всього
Сума балів	10	30	60 балів	100 балів

Оцінка за навчальну практику виставляється у відомість обліку успішності. У разі неякісного оформлення бізнес-плану та/або несвоєчасного його представлення, недотримання вимог практики, негативного відгуку про роботу або незадовільну оцінку під час презентації, вважається, що студент не виконав вимог навчального плану. Оцінювання знань студента за результатами проходження навчальної практики відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки відповідно табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

2. Бізнес-плани: сільське господарство та АПК. 2024. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/biznes-plan>
3. Електронний навчальний курс «Організація агробізнесу» URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2468>
4. Ільчук М, Томашевська О., Водніцький М., Іванов Є., Марчук В. Розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України. Агросвіт. 2023. № 9. 2024. С. 57-63.
5. Ільчук М.М., Барановська О.Д., Ус С.І. Розвиток підприємницької діяльності навчальний посібник. Київ, НУБіП України, 2019. 385 с.
6. Ільчук М.М., Томашевська О.А. Методичні вказівки до проходження навчальної практики з організації агробізнесу студентами ОС «Бакалавр» ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: ЦП «Компринт», 2021.16 с.
7. Ільчук М.М., Томашевська О.А. Організація агробізнесу. Методичні вказівки до вивчення дисципліни студентами ОС «Бакалавр» ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: ЦП «Компринт», 2021.19 с.
8. Методичні підходи до розробки бізнес-плану сімейного фермерського господарства / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, М.І. Кісіль, Р.Я. Корінець, В.М. Павлишинець]. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. 40 с.
9. Наказ НУБіП України від 18.01.2024 №39 «Про організацію роботи з охорони праці та призначення відповідальних осіб». URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u101/nakaz_no_39_vid_18.01.2024_r.pdf
10. Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях: навчальний посібник /За заг. ред. М.М. Ільчука. Вид. 2-ге, перероб та доп. Київ: НУБіП України, 2022. 358 с.
11. Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text>
12. Сіваченко І.Ю. Міжнародний агробізнес. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 284 с.
13. Сільський розвиток. 2024. URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij>
14. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
15. Загальні правила складання бізнес-плану. URL: <http://gl.kr-admin.gov.ua/doc/econom/zagpravEK031018.pdf>
16. Аграрний фонд: веб-сайт. URL: <http://agrofond.gov.ua>
17. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба. веб-сайт. URL: <http://vet.gov.ua>
18. Державна продовольчо-зернова корпорація України. веб-сайт. URL: <http://www.pzcu.gov.ua>
19. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Державне агентство земельних ресурсів. веб-сайт. URL: <http://dazru.gov.ua>
21. Національна академія аграрних наук України. веб-сайт. URL: <http://naas.gov.ua>
22. Національний університет біоресурсів і природокористування України. веб-сайт. URL: <http://nubip.edu.ua>
23. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17.09. 2008 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
24. Про господарські товариства: Закон України № 1576-XII від 19.09. 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>